

Ο Α΄ εμφύλιος πόλεμος κατά την Ελληνική επανάσταση (1823-1824)

/ [Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός](#)

Νικήτας Σταματελόπουλος
Φωτό: apostoliki-diakonia.gr

Η Β΄ ΕΘΝΟΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΣΤΟ ΑΣΤΡΟΣ (ΜΑΡΤΙΟΣ 1823) - ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΟΞΥΝΣΗΣ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΠΑΘΩΝ

Μετά την συντριβή του Δράμαλη στα τέλη του 1822, το γόητρο της Κυβέρνησης που είχε σχηματιστεί από την Εθνοσυνέλευση της Επιδαύρου και ελεγχόταν από τους Πελοποννήσιους προκρίτους που δεν συμμετείχαν στην Πελοποννησιακή Γερουσία, καταβαραθρώθηκε επειδή κατέφυγε πανικόβλητη στα πλοία όταν φάνηκε ο κίνδυνος του πολυάριθμου προελαύνοντα εχθρού, χωρίς να κάνει τίποτε για να αντιμετωπίσει την κρισιμότητα της κατάστασης. Σε εκείνη την ιστορική συγκυρία οι οπλαρχηγοί (Κολοκοτρωνης, Πλαπούτας, Νικήτας Σταματελόπουλος, Τσόκρης κτλ) μαζί με τον Υψηλάντη και την Πελοποννησιακή Γερουσία^[1], επειδή είχαν πρωτοστατήσει στην συντριβή του μεγάλου Τουρκικού Σώματος και στην σωτηρία των Ελλήνων και της Επανάστασης είχαν αποσπάσει την εμπιστοσύνη όλων των χωρικών και του απλού λαού και είχαν εξελιχθεί σε δυναμικό πόλο

διεκδίκησης της εξουσίας.

Μέσα σε αυτό το κλίμα, η Κυβέρνηση, καθώς πλησίαζε το τέλος της θητείας της, με έγγραφό της στις 9 Νοεμβρίου 1822 προκήρυξε εκλογές σε όλες τις επαρχίες για την εκλογή πληρεξουσίων. Ταυτόχρονα ο τοπικός οργανισμός της Πελοποννησιακής Γερουσίας, υπό την ηγεσία του προκρίτου Πετρόμπεη Μαυρομιχάλη και σε στενή συνεργασία με τον στρατιωτικά παντοδύναμο πλέον Κολοκοτρώνη, προκήρυξε και αυτός εκλογές με χωριστό έγγραφο που απέστειλε στις επαρχίες. Η πολιτική αντιπαράθεση ήταν τόσο έντονη, ώστε στις αρχές Ιανουαρίου 1823 οι πληρεξούσιοι που επηρεάζονταν από του οπλαρχηγούς και την Πελοποννησιακή Γερουσία βρισκόνταν στο Ναύπλιο και οι υπόλοιποι των προκρίτων και των νησιωτών στο Άστρος, αρνούμενοι να προσέλθουν στο Ναύπλιο που βρισκόταν υπό την στρατιωτική επιρροή του Κολοκοτρώνη. Τελικά η Συνέλευση έγινε στο Άστρος Κυνουρίας στις αρχές Μαρτίου του 1823, με τις δύο παρατάξεις ένοπλες σαν έτοιμες για πόλεμο, να έχουν στρατοπεδεύσει εναντίον αλλήλων στις γύρω τοποθεσίες από το Άστρος και με ένα μικρό ρυάκι (ο Τάνος) να τις χωρίζει.

Θεόδωρος Κολοκοτρώνης
Φωτό:mikros-romios.gr

Στις εργασίες της Εθνοσυνέλευσης επικράτησε πολιτικά σχετικά εύκολα η παράταξη των «Κυβερνητικών», καθώς είχαν καταφέρει να «εκλέξουν»^[2] περισσότερους πληρεξουσίου από τους αντιπάλους τους. Η Εθνοσυνέλευση

εξέλεξε το νέο Εκτελεστικό (Πετρόμπεης Μαυρομιχάλης, Σωτήρης Χαραλάμης, Ανδρέας Ζαΐμης, Ανδρέας Μεταξάς)[3], διέλυσε όλους τους τοπικούς οργανισμούς (κυρίως για να απαλλαχτεί από την Πελοποννησιακή Γερουσία), κατήργησε τον βαθμό της Αρχιστρατηγίας για να θίξει τον Κολοκοτρώνη και να μειώσει την επιρροή του, ενώ ταυτόχρονα διόρισε άλλους 50 στρατηγούς, κάνοντας και άλλες αθρόες προαγωγές ασημαντων στρατιωτικών ώστε να αυξήσει τα στρατιωτικά της ερείσματα και να διασπάσει το μέτωπο των οπλαρχηγών. Παράλληλα έγινε προσπάθεια να καταρτιστεί ο πρώτος προϋπολογισμός του νέου Κράτους, ενώ ξεκίνησαν και οι διαδικασίες για να ζητηθεί δάνειο για τις ανάγκες του Αγώνα, από Άγγλους τραπεζίτες.

Όσο συνεδρίαζε η Εθνοσυνέλευση, τα κομματικά πάθη στο Ναύπλιο οξύνονταν επικίνδυνα. Ο νεαρός γιος του Κολοκοτρώνη «Γενναίος», φανατικός αντικυβερνητικός κηρυγμένος κατά του συμβιβασμού με τους «πολιτικούς» σε συνεργασία με τον Πλαπούτα αποφάσισαν να εκκαθαρίσουν την πόλη από τους φιλοκυβερνητικούς Τακτικούς στρατιώτες που βρίσκονταν υπό τις διαταγές του Φιλέλληνα Κουπερνάτι. Με αφορμή έναν από τους συνήθεις διαπληκτισμούς μεταξύ των στρατιωτών του με τους τακτικούς, ο Γενναίος τους επιτέθηκε με σφοδρότητα μέσα στους δρόμους του Ναυπλίου σκοτώνοντας τέσσερις και τραυματίζοντας επτά. Στην διαμάχη επενέβη ο Πλαπούτας ως φρούραρχος της Ακροναυπλίας διατάζοντας τον Κουπερνάτι να αποχωρήσει από το Ναύπλιο εντός 2 ωρών, κάτι που συνέβη.

Οι αποφάσεις της Εθνοσυνέλευσης θεωρήθηκαν ως ανοιχτή πρόκληση από την φατρία των Κολοκοτρωναίων[4] που είχε αγνοηθεί επιδεικτικά και είχε αποδυναμωθεί, αλλά και από τον Φαναριώτη Θεόδωρο Νέγρη, τον Δημήτριο Υψηλάντη, την οικογένεια των Δεληγιάνιδων προκρίτων της Καρύταινας και τον πρόκριτο της Ηλείας Γεωργίου Σισίνη που είχαν αποκλεισθεί από όλα τα αξιώματα και ένιωθαν να χάνουν έδαφος. Τον Απρίλιο του 1823 συναντήθηκαν στο χωριό Σίλημνα κοντά στην Τρίπολη όλοι οι δυσареστημένοι (Νικήτας Σταματελόπουλος, Τσόκρης, Πλαπούτας, Γενναίος Κολοκοτρώνης, Σισίνης, Δημήτριος Υψηλάντης, Οδυσσέας Ανδρούτσος) συνοδευόμενοι από ισχυρά ένοπλα τμήματα και έδωσαν όρκους να μην πειθαρχούν στην νέα Κυβέρνηση. Σε εκείνη την πολιτική συγκυρία ο Κολοκοτρώνης συμφιλιώνεται με τους προκρίτους Δεληγιαννηδες παραδοσιακούς του ανταγωνιστές στην Καρύταινα, αρραβωνιάζοντας τον εννιάχρονο γιό του Κωνσταντίνο με την συνομήλικη του, μοναχοκόρη του Κανέλου Δεληγιάννη. Αυτά τα δύο γεγονότα είχαν αποτέλεσμα την σύμπτυξη μιας ετερόκλητης συμμαχίας με σκοπό την αποσταθεροποίησης της Κυβέρνησης που προήλθε από την Εθνοσυνέλευση του Άστρους.

Αναγνώστης Δεληγιάννης
Φωτό:argolikivivliothiki.gr

Ο ΕΜΦΥΛΙΟΣ ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΔΙΧΑΣΜΟΣ

Τον Ιούνιο του 1823, ο Μαυροκορδάτος διορίζεται απευθείας από το Βουλευτικό πρόεδρος του Σώματος, εξοργίζοντας τον Κολοκοτρώνη που προόριζε το αξίωμα αυτό για τον συμπέθερο και σύμμαχο του πλέον, πρόκριτο της Καρύταινας Αναγνώστη Δεληγιάννη, έτσι ώστε να ισχυροποιήσει την ισχνή επιρροή της φατρίας του στο Σώμα αυτό. Σε προσωπική συνομιλία των δύο ανδρών ο Κολοκοτρώνης επιτέθηκε φραστικά στον Φαναριώτη πολιτικό με ύβρεις και απειλές [5]. Μέσα σε εικοσιτέσσερις ώρες ο Μαυροκορδάτος πανικόβλητος είχε παραιτηθεί εγγράφως (χωρίς η παραίτηση του να γίνει δεκτή από το Βουλευτικό) και είχε ετοιμάσει τις αποσκευές του για να φύγει στην Ύδρα. Το Εκτελεστικό μεταφέρθηκε στο Ναύπλιο και ελεγχόταν πλέον από την φατρία του Κολοκοτρώνη (παρά την κατ' όνομα μόνο παραίτηση του τελευταίου), ενώ το Βουλευτικό που βρισκόταν στο Άργος ελεγχόταν από τους «πολιτικούς» και σταδιακά χάρις την δραστηριότητα του Μαυροκορδάτου, προσεταιριζόταν τους Νησιώτες και τους Στερεοελλαδίτες. Τα δύο Σώματα πλέον δεν συνεργάζονταν αλλά

αλληλοκατηγορούνταν ανοιχτά για όλα τα θέματα που ανέκυπταν με εμπρηστικά και προσβλητικά έγγραφα που αντάλλασσαν.

Λάζαρος Κουντουριώτης: ο πολιτικός εγκέφαλος
-Φωτό: hydramysoul.blogspot.com

Η ένταση μεταξύ των 2 σωμάτων αυξήθηκε περαιτέρω, όταν ο Κολοκοτρώνης για να πιέσει και να εξαναγκάσει το Βουλευτικό να ανακαλέσει τις καθαιρέσεις, απέστειλε στις 25 Νοεμβρίου 1823 τον Νικήτα Σταματελόπουλο και τον γιό του Πάνο με στρατό στο Άργος. Οι δύο άνδρες εισήλθαν με τον στρατό τους στον τόπο όπου συνεδρίαζε το Βουλευτικό διέκοψαν την συνεδρίαση του και αφού τους κατηγορήσαν για προδοσία, τους εξύβρισαν με βαρύτατους χαρακτηρισμούς και απείλησαν ότι θα εγκαθιδρύσουν στρατιωτική δικτατορική κυβέρνηση («γκοβέρνο μιλιτάρε») αν δεν ανακαλούσαν την καθαίρεση του Μεταξά, διέλυσαν βίαια την συνέλευση τους κατάσχοντας τα πρακτικά των συνεδριάσεων και την σφραγίδα της Γραμματείας. Όλοι οι Βουλευτές έφυγαν πανικόβλητοι από το Άργος και διασκορπίστηκαν στα γύρω χωριά.

Τον Δεκέμβριο του 1823 τα μέλη του Βουλευτικού μετά από μυστικές συνεννοήσεις μεταξύ τους, αποφάσισαν να συγκεντρωθούν στο δύσβατο αλλά και παραθαλάσσιο Κρανίδι που τους πρόσφερε μεγαλύτερη ασφάλεια από τις επιδρομές των αντιπάλων του ενώ ήταν και εγγύτερα στην Ύδρα, βασικό πυλώνα υποστήριξης τους. Εκεί επανέλαβαν τις συνεδριάσεις τους [8] αφού εκτός της υποστήριξης των Νησιωτών (το κόμμα της Μπουμπουλίνας στις Σπέτσες που συμμαχούσε με τον Κολοκοτρώνη είχε απομονωθεί) και των πολιτικών της Στερεάς Κωλλέτη και Μαυροκορδάτου είχαν ακόμη δύο πολύτιμα όπλα στα χέρια τους: **την γνήσια σφραγίδα για τα πρακτικά των συνεδριάσεων και τα νόμιμα έγγραφα για την αίτηση δανείου στους Άγγλους τραπεζίτες, τα οποία είχε αποσπάσει**

Ανδρέας Ζαΐμης
Φωτό:pheidias.gr

Όταν η Κυβέρνηση του άβουλου Γεώργιου Κουντουριώτη[9] έλαβε την πρώτη δόση του Αγγλικού δανείου τον Φεβρουάριο του 1824, η πλάστιγγα έγειρε αποφασιστικά υπέρ της. Απέκτησε ένα αδιαμφισβήτητο λαϊκό έρεισμα που το συμπλήρωνε και η συστηματική πολιτική δραστηριότητα της, ενώ είχε και την ανεπίσημη αναγνώριση των Άγγλων. **Αμέσως οι κυβερνητικοί ξεκίνησαν ένα όργιο κατασπατάλησης των χρημάτων του δανείου που είχε ζητηθεί από τους Άγγλους τραπεζίτες για να χρηματοδοτηθεί ο απελευθερωτικός πόλεμος, με αθρόους προβιβασμούς ασήμαντων πολιτικών και στρατιωτικών σε όλες τις επαρχίες. Δόθηκαν πάνω από 2.000 διπλώματα στρατηγίας, αντιστρατηγίας, χιλιαρχίας, υποχιλιαρχίας, εικοσιπενταρχίας κυριολεκτικά σε οποιονδήποτε παρουσιάστηκε στην Κυβέρνηση, μαζί με τους μισθούς που δήθεν αντιστοιχούσαν στα σώματα τους που βέβαια υπήρχαν μόνο στα χαρτιά[10]. Πολλοί από τους νέους αξιωματικούς, δεν είχαν πολεμήσει καν ως τότε για την απελευθέρωση, άλλοι ήταν ανήλικοι και εντελώς ανίκανοι στα στρατιωτικά, άλλοι δεν είχαν προσφέρει τίποτε**

η ήταν απλοί στρατιώτες χωρίς γνώσεις διοικήσεως, μας επιβεβαιώνουν ο Σπηλιάδης, ο Φωτάκος και ο Οικονόμου.

Λόγω αυτών των εξελίξεων, τα σώματα του Πάνου Κολοκοτρώνη του Χελιώτη και του Γενναίου που ήταν πιστά στο Παλαιό Εκτελεστικό και κατείχαν το Ναύπλιο και την Κόρινθο φυλλορροούσαν[11]. Σημαντικοί Πελοποννήσιοι οπλαρχηγοί όπως ο Πονηρόπουλος, οι Πετμεζαίοι, οι Γιατρακαίοι και ο Κεφάλας τάχθηκαν ανοιχτά πλέον με τους Κυβερνητικούς. **Άλλο μεγάλο πλήγμα για την παράταξη του Παλαιού Εκτελεστικού ήταν η αιφνιδιαστική προσχώρηση του Γρηγορίου Δίκαιου (Παπαφλέσσα), ορκισμένου εχθρού των «ολιγαρχικών», στο στρατόπεδο της κυβέρνησης του Κρανιδίου μετά από μυστικές διαπραγματεύσεις.** Η Κυβέρνηση Κουντουριώτη είχε στην διάθεση της και δύο εφημερίδες που έβγαιναν στην Ύδρα και προπαγάνδιζαν τις απόψεις του νέου Εκτελεστικού.

Σύντομα και για λόγους αποτελεσματικότερης άμυνας, οι περισσότεροι οπαδοί του Παλαιού Εκτελεστικού συγκεντρώθηκαν στην Τριπολιτσά όπου καταπίεζαν κατάφωρα τον τοπικό πληθυσμό επιβάλλοντας βαρύτατη φορολογία, καταλαμβάνοντας τα σπίτια του για καταλύματα των στρατιωτών, προκαλώντας του προβλήματα στην καθημερινότητα του και ζώντας στην κυριολεξία εις βάρος του. Ήταν τέτοιες οι καταχρήσεις των οπαδών του Κολοκοτρώνη εις βάρος των κατοίκων της Τριπολιτσάς που αυτοί σε συνεργασία με τον Παπαφλέσσα που έπαιζε έναν διπλό ρόλο, συνέστησαν μια μυστική εταιρεία, την «Αδελφότητα», που σκοπό είχε να προετοιμάσει μια εξέγερση των απλών πολιτών κατά των καταπιεστών τους. Τα μέλη της οργάνωσης ήταν κυρίως μαγαζάτορες της πόλης. Το συμφωνημένο σύνθημα της εξέγερσης ήταν όταν ο αρχηγός της οργάνωσης θα πήγαινε στα μαγαζιά των μνημένων με ένα Ευαγγέλιο σε κάνιστρο λέγοντας «ο Άγιος Δημήτριος βοήθεια σου» που σήμαινε «κλείσε αμέσως και πάρε τα όπλα σου».

Αποτέλεσμα της εταιρείας αυτής αλλά και του αυταρχισμού του μόλις 20ετούς και ευέξαπτου φρούραρχου της πόλης Γενναίου ήταν το ξέσπασμα μιας εξέγερσης στις πρώτες μέρες του Φεβρουαρίου του 1824, με σκληρές και αιματηρές οδομαχίες για μια ολόκληρη ημέρα που είχε ως αποτέλεσμα έξι νεκρούς και αρκετούς τραυματίες. Ο Θ. Κολοκοτρώνης κατέστειλε εύκολα την εξέγερση αυτή επεμβαίνοντας με τον στρατό του και φέρθηκε με επιείκεια στους κατοίκους που εξεγέρθηκαν εξορίζοντας 120 από τους πρωταίτιους εκτός της πόλης, χωρίς να τιμωρήσει κανέναν άλλον.

Ο ΠΡΩΤΟΣ ΕΜΦΥΛΙΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

Ιωάννης Μακρυγιάννης
Φωτό:militaryhistory.gr

Όταν ο Κολοκοτρώνης αντιλήφθηκε ότι η Κυβέρνηση του Κουντουριώτη είχε αποκτήσει πλέον ισχυρά πολιτικά και στρατιωτικά ερείσματα, προσπάθησε να έρθει σε συμβιβασμό στέλνοντας αρχικά τον μετριοπαθή Υψηλάντη στο Κρανίδι και μετά τον επαμφοτερίζοντα Πλαπούτα με ακόμα διαλλακτικότερες προτάσεις. Η Κυβέρνηση του Κρανιδίου όμως ήθελε την πλήρη συντριβή των «στασιαστών», απέρριψε όλες τις συμβιβαστικές προτάσεις του Κολοκοτρώνη και τον Μάρτιο του 1824 διέταξε τον πρόκριτο της Κορίνθου Νοταρά να πολιορκήσει τον οπλαρχηγό Χελιώτη που κρατούσε το κάστρο του Ακροκόρινθου για λογαριασμό του Κολοκοτρώνη και του παλαιού Εκτελεστικού. Ο Γέρος του Μοριά απέστειλε από την Τρίπολη τον γιο του Γενναίο με 500 άνδρες να διαλύσει την πολιορκία αυτή. **Λίγο πριν εμπλακεί το σώμα του Γενναίου, ο Μακρυγιάννης που βρισκόταν στο πλευρό του Γενναίου μαζί με την πλειοψηφία των ανδρών του, αυτομόλησε στους Κυβερνητικούς μετά από μυστικές συνεννοήσεις και μεγάλα χρηματικά ανταλλάγματα, αφήνοντας τον Γενναίο μόλις με 80 άνδρες.** Έτσι ο τελευταίος επέστρεψε άπραγος στην Τριπολιτσά, ενώ σύντομα ο Χελιώτης παρέδωσε το Ακροκόρινθο στα χέρια των Κυβερνητικών λόγω ελλείψεως τροφίμων. Παράλληλα οι Κυβερνητικοί υπό τον Σκούρτη, πολιόρκησαν στενά και

τον Πάνο Κολοκοτρώνη στο Ναύπλιο που αρνήθηκε να δώσει το Παλαμήδι στους Κυβερνητικούς.

Τον ίδιο μήνα η Κυβέρνηση του Κρανιδίου θα στείλει 3000 στρατιώτες υπό τους Λόντο, Γιατράκο, Κεφάλα και Νοταρά για να πολιορκήσει την Τριπολιτσά. Εντός της πόλη υπήρχε όλο το παλαιό Εκτελεστικό μαζί με τους Θ. Κολοκοτρώνη, Νικήτα Σταματελόπουλο, Τσόκρη, Γενναίο Κολοκοτρώνη, Θοδωρή Γρίβα, Κανέλλο Δεληγιάννη και 1000 στρατιώτες. Ήταν η πρώτη φορά που Έλληνες αντιμετώπιζαν Έλληνες έτοιμοι πλέον να αλληλοσκοτωθούν για τα Υπουργικά αξιώματα και τα στρατιωτικά διπλώματα. Εκείνη την αποφράδα ημέρα, επιτέθηκαν δύο φορές έφιπποι με τις σωματοφυλακές τους από την πόλη, οι πιο παθιασμένοι πολιτικά Νικήτας Σταματελόπουλος και Γενναίος Κολοκοτρώνης κατά των οχυρωμένων Κυβερνητικών. Τα πυρά που ανταλλάσσονταν όμως ήταν όλα άστοχα με επιδεικτικό τρόπο[12]. Κανείς δεν ήθελε να σκοτώσει τον χθεσινό γείτονα του και συμπολεμιστή του σε αυτόν τον παραλογισμό. Οι μέρες εκείνες κύλισαν μόλις με ένα νεκρό και με κάποιους μικροτραυματισμούς.

Η Τριπολιτσά τελικά θα περάσει στα χέρια των Κυβερνητικών μετά από συμβιβασμό των αντίπαλων παρατάξεων που προέβλεπε να ουδετεροποιηθεί η πόλη και να γίνει ανακωχή αλλά και λόγω της θέλησης των κατοίκων της να μην μετατραπεί η πολύπαθος πόλη σε πεδίο μάχης, προς μεγάλη απογοήτευση του Εκτελεστικού στο Κρανίδι που ήθελε την αιματοχυσία. Ο Λόντος και ο Ζαΐμης θα παραβούν την συμφωνία που είχε γίνει και θα εγκαταστήσουν φρουρά στην πόλη από 300 Στερεοελλαδίτες. **Η φρουρά αυτή θα καταλύσει κάθε έννοια νόμου στην πόλη, με αυθαιρεσίες και βασανιστήρια εις βάρος των κατοίκων. Όλο το πολύτιμο Αρχείο του παλαιού Εκτελεστικού που έπεσε στα χέρια της φρουράς καταστράφηκε καθώς το έδωσαν στους μπακάληδες για χαρτί περιτυλίγματος. Ο Παπαφλέσσας που ήρθε ως απεσταλμένος της κυβέρνησης στην πόλη για να διευθετήσει την κατάσταση, έφερε το αντίθετο αποτέλεσμα αφού απειλούσε και φυλακίζε όλους τους διαμαρτυρούμενους καθώς τους θεωρούσε ως «αντικυβερνητικούς».** Τις πρώτες μέρες του Μαρτίου του 1824 ένα σώμα του Καραϊσκάκη και ο ίδιος ο Οδυσσέας Ανδρούτσος με την δύναμη του, πέρασαν τα στενά της Κορίνθου και κινήθηκαν προς το Άργος με διάθεση να επιτεθούν στο Κρανίδι και να συλλάβουν την Κυβέρνηση. Όταν όμως έμαθαν τα νέα για την είσοδο των Κυβερνητικών στην Τριπολιτσά επέστρεψαν αμέσως στα μέρη τους και άρχισαν να καιροσκοπούν μέχρι να δουν ποιος θα επικρατήσει.

Οι αντικυβερνητικοί θα φύγουν προς τις επαρχίες τους, κυρίως στην Καρύταινα και στην Μάνη, για να ξεσηκώσουν τους οπαδούς τους εναντίον της Κυβέρνησης. Τον Μάιο του 1824 ο Κολοκοτρώνης θα ανασυντάξει τις δυνάμεις του στην

Καρύταινα και μετά από μυστικές συνεννοήσεις με τους δεινοπαθούντες κατοίκους της Τριπολιτσάς, θα αντεπιτεθεί πολιορκώντας με πάθος την πόλη που είχε ως άμυνα 3000 κυβερνητικούς με τον Ανδρέα Λόντο. Στα μέρη αυτά που οι Έλληνες μεγαλούργησαν λίγα χρόνια πριν, συνήφθησαν σκληρές αιματηρές εμφύλιες συγκρούσεις με πολλούς νεκρούς εκατέρωθεν και με τους «αντάρτες» να σημειώνουν κάποιες μικρές νίκες.

Ιωάννης «Γενναίος» Κολοκοτρώνης
Φωτό:greekworldhistory.blogspot.com

Με διαταγές του Κολοκοτρώνη ο γιος του Γενναίος μαζί με τον Πλαπούτα τον Τσόκρη τον Νικήτα Σταματελόπουλο και 500 άνδρες βάδισαν στο Ναύπλιο για να ανεφοδιάσουν τον Πάνο Κολοκοτρώνη που βρισκόταν υπό στενή πολιορκία από τους Κυβερνητικούς. Αρχικά θα συλλάβουν 120 άνδρες των Κυβερνητικών του Ιωάννη Νοταρά που τους αιφνιδίασαν στην Κανδύλα. Την επόμενη ημέρα θα προχωρήσουν προς το Ναύπλιο όπου θα συναντήσουν την πεισματώδη αντίσταση του Μακρυγιάννη και του Βούλγαρου Χατζηχρήστου[13], εξωμοτών οπλαρχηγών των Κυβερνητικών. Σκληρές μάχες θα γίνουν στην περιοχή των Μύλων μεταξύ

τους, με 20 νεκρούς και 8 τραυματίες χωρίς οι επιτιθέμενοι να πετύχουν τον σκοπό τους[14]. Τελικά ο Γενναίος Κολοκοτρώνης, αν και άρρωστος, θα συγκρουστεί με βιαιότητα στις κοντινές περιοχές του Ναυπλίου, Δαλαμανάρα και Κούστα με τετραπλάσιες Κυβερνητικές Δυνάμεις υπό τον Ιωάννη Νοταρά και τελικά θα καταφέρει να σπάσει τον κλοιό και να ενωθεί με τον αδερφό του.

Κυβερνήτης των Κολοκοτροναίων

Μετά τις πρόσκαιρες αυτές επιτυχίες, οι αντικυβερνητικοί αναθάρρησαν και με επικεφαλής τους Νικήτα Σταματελόπουλο και τον Χατζηστεφανή, αποφάσισαν οι μισοί να κινηθούν προς τους Μύλους για να τους καταλάβουν δια αιφνιδιασμού, και οι υπόλοιποι να κινηθούν προς το Άργος για να συλλάβουν τα μέλη του Βουλευτικού. Και οι δύο προσπάθειες είχαν οικτρό αποτέλεσμα. Οι πολυάριθμοι Κυβερνητικοί στους Μύλους υπό τον Σκούρτη, με την βοήθεια των φίλιων πυρών από τα κανόνια των πλοίων του Μιαούλη, επιτέθηκαν και συνέλαβαν εύκολα τους ολιγάριθμους επίδοξους καταδρομείς, ενώ στο Άργος **ο Μακρυγιάννης με τον Ιωάννη Νοταρά έτρεψαν σε άτακτη φυγή τους επιτιθέμενους, αποσπώντας τα όπλα, τα άλογα τους και την αλληλογραφία του ίδιου του Νικήτα[15], ο οποίος σώθηκε από την αιχμαλωσία την τελευταία στιγμή.** Ο κυριότερος λόγος της αποτυχίας ήταν ότι τα στρατεύματα των ανταρτών είχαν στρατολογηθεί πρόχειρα ανάμεσα στους χωρικούς και ήταν εντελώς απειροπόλεμα. Στην Μάνη και στην Μεσσηνία την ίδια εποχή, η οικογένεια Μαυρομιχάλη είχε ξεσηκώσει τους οπαδούς της κατά της Κυβέρνησης και πολεμούσε τον Γιατράκο και τον Μούρτζινο που την υποστήριζαν. **Στις ασήμαντες αυτές συγκρούσεις οι Μαυρομιχαλαίοι ηττήθηκαν από τους κυβερνητικούς του Γιατράκου οι οποίοι λεηλάτησαν και τον πύργο του Μαυρομιχάλη στο Μαραθωνήσι.**

Όλες αυτές οι πληροφορίες της καταστροφής των σωμάτων των «ανταρτών», βρήκαν τον Κολοκοτρώνη έξω από την Τριπολιτσά να την πολιορκεί. Σύντομα

μαθεύτηκε ότι ισχυρά Κυβερνητικά στρατεύματα που είχαν αποδεσμευτεί από την καταστροφή των ανταρτών στο Ναύπλιο, βάδιζαν προς την Τριπολιτσά για να ανακουφίσουν τους πολιορκούμενους. Ο Κολοκοτρώνης γνώριζε ότι ο πόλεμος είχε πλέον χαθεί. Ήρθε αμέσως σε διαπραγματεύσεις με τους Ανδρέα Λόντο και Ανδρέα Ζαΐμη και πέτυχε να αμνηστευθούν όλοι οι «αντάρτες», αφού οι δύο Πελοποννήσιοι πρόκριτοι δεν ήθελαν να ενισχυθεί υπέρμετρα η Κυβέρνηση που ελεγχόταν από τους Νησιώτες, τον Μαυροκορδάτο και τους αντιπροσώπους της Στερεάς. Ο Κολοκοτρώνης έγραψε στον γιό του Πάνο να παραδώσει το Ναύπλιο στην Κυβέρνηση, υπό τους σημαντικούς όρους να πληρωθούν οι μισθοί των στρατιωτών της φρουράς του Ναυπλίου ως εκείνη την στιγμή από την Κυβέρνηση και ο έλεγχος των κάστρων να παραμείνει στα «Πελοποννησιακά χέρια» του Ζαΐμη και του Λόντου. Ο όρος αυτός δεν τηρήθηκε από την Κυβέρνηση και αποτέλεσε την πρώτη αφορμή για τον αιματηρό και εθνοκτόνο Β' εμφύλιο πόλεμο που θα ξεσπούσε λίγους μήνες μετά....

I. Β. Δ.

Σημειώσεις

[1] την αποτελούσαν αποκλειστικά πρόκριτοι της Κεντρικής και Νότιας Πελοποννήσου

[2] Η ψηφοφορία στις πόλεις των επαρχιών γινόταν δια βοής με τον κόσμο να μαζεύεται στην πλατεία και να επικυρώνει αυτόν που του παρουσιάζει ο εκάστοτε ισχυρός της περιοχής. Ο «εκλογικός νόμος» δεν προέβλεπε καμία διαδικασία ψηφοφορίας με την έννοια της κάλπης ή των ψηφοδελτίων, παρά ότι ο πληρεξούσιος εκλεγόταν με ομοφωνία και οι ψηφοφόροι υπέγραφαν όλοι το σχετικό έγγραφο της εκλογής του. Υπάρχουν πολλές καταγγελίες στα Αρχεία της Ελληνικής Παλιγγενεσίας για νοθεία και άσκηση πολιτικής βίας, αλλά είναι δύσκολο να ανιχνευτεί ποιές καταγγελίες είναι έγκυρες και ποιές υποκινούμενες από την αντίπαλη φατρία. Πάντως ο πρώτος πρέσβης της Αγγλίας Ντώκινς αναφέρει σε έκθεση του το 1831 ότι καμία Ελληνική Εθνοσυνέλευση την εποχή της επανάστασης δεν ήταν αντιπροσωπευτική και προϊόν ελεύθερης λαϊκής εκλογής.

[3] Η πέμπτη θέση του Εκτελεστικού έμεινε κενή για τον αντιπρόσωπο των ναυτικών νησιών

[4] «Με λόγο και με έργον ήτον η γνώμη των να βάλουν από τους δικούς τους και να αδυνατίσω» λέει ο Κολοκοτρώνης στα Απομνημονεύματά του.

[5] «...σου λέγω μην καθίσεις πρόεδρος διότι έρχομαι και σε διώχνω με τα λεμόνια, με την βελάδα που ήρθες» ήταν τα ακριβή λόγια του Γέρου όπως τα σώζει ο ίδιος στα Απομνημονεύματα του.

[6] Κατά τον Σπηλιάδη, το Βουλευτικό στο Κρανίδι συνεδρίαζε με λίγο περισσότερους από τους μισούς Βουλευτές του , άρα δεν είχε απαρτία αφού δεν πληρούσε τον σχετικό όρο του Συντάγματος περί απαρτίας που προέβλεπε την παρουσία των δύο τρίτων των Βουλευτών τουλάχιστον.

[7] Ο ρόλος του Μαυροκορδάτου ως κύριου ενορχηστρωτή των συνεννοήσεων αυτών, έχει πάρει κυριολεκτικά μυθικές διαστάσεις σε μεγάλο τμήμα της αριστερόστροφης ελληνικής ιστοριογραφίας.

[8] Ο αυτόπτης μάρτυς Βρετανός Φιλέλληνας Humphreys μας περιγράφει στις ταξιδιωτικές εντυπώσεις του μια χαρακτηριστική συνεδρίαση τους. «Ήταν καθισμένοι κατάχαμα σε μια μικρή κάμαρα. Δεν σηκώνονται για να μιλήσουν ούτε παίρνουν με την σειρά τον λόγο. Έτσι η συνεδρίαση μεταβάλλεται σε χάβρα. Όταν οι αντεγκλήσεις γίνονται βίαιες ο πρόεδρος χτυπά την κουδούνα του και δημιουργείται χειρότερο πανδαιμόνιο»

[9] Ο αγαθός Γεώργιος Κουντουριώτης ανέλαβε την προεδρία παρά την θέληση του στην θέση του ικανού αδερφού του Λάζαρου και βρισκόταν υπό την πολιτική ποδηγέτηση του Μαυροκορδάτου, του Κωλλέτη και του αδερφού του με τον οποίο διατηρούσε σχεδόν καθημερινή αλληλογραφία.

[10] «Όλοι οι έλληνες γελούσαν δια τούτο, πλην και κανέναν από όσους πλησίαζαν την Κυβέρνηση δεν αγανακτούσε..» Απομνημονεύματα Κασομούλη

[11] «...η εν Κρανιδίω Κυβέρνησις μούρλανε τον κόσμο από τας υποσχέσεις δίνοντας διπλώματα....» αναφέρει ο Γενναίος Κολοκοτρώνης στα Απομνημονεύματα του.

[12] «..Έγιναν και δυο τρεις άλλαι έξοδοι εκτός της πόλεως και ούτε το ένα μέρος επροχωρούσεν ούτε το άλλο...» απομνημονεύματα Γενναίου σελ. 126. Δύο φορές βγήκαν έξω από τα τείχη ο Γενναίος και ο Νικηταράς και αντάλλαξαν πυρά με τους «κυβερνητικούς». Κανείς όμως δεν σκοτώθηκε, γιατί μάλλον οι αντίπαλοι σημάδευαν τον αέρα....(Τρικούπης σελ107)

[13] Κατά τον Κασομούλη ο Βούλγαρος Χατζηχρήστος «Έμαθε να λέγει στα Ελληνικά «Χριστός», «Παναγιά», «Κουντουριώτης» και τίποτε άλλο. Ούτε κατάλογον είχε να ιδή το στράτευμα του, ούτε επιθεώρησιν, μόνο λίραις χρυσαίς»

[14] «..Έπιασα την κούλια μαζί με τον Χατζηχρήστο, την βαστήξαμε ένα μερόνυχτον, πολεμούσαμε νύχτα και ήμέρα. Έκεῖνοι ήταν πολλοί, και σκοτωθήκανε

κι' από τὰ δυὸ μέρη...»

[15] «...καὶ σηκώθηκαν καὶ πήγανε ἀπ' ὄξω ἀπὸ τὰ χωριὰ νὰ μποῦνε εἰς τ' Ἄργος νὰ διαλύσουνε τὴν Βουλὴν, ὅτ' ἦταν μόνοι τοὺς ἐκεῖ οἱ βουλευταί. Ἀπὸ τὸ 'να τὸ μέρος αὐτεῖνοι κι' ἀπὸ τὴν μέσηέγώ, καὶ μπλατζαστήκαμε 'στὴν Παναγιὰ τοῦ Ἄργους, εἰς τὸ διάσελον - ἔτοιμοι νὰ μποῦνε μέσα. Ἐκεῖ βαρεθήκανε κι' ἀπὸ τὰ δυὸ μέρη, ὅμως τοὺς τζακίσαμε καὶ τοὺς πήραμε ὀμπρός, τοὺς πιάσαμε ὅλα τοὺς τὰ φορτώματα καὶ τοὺς κολλήσαμε εἰς τὸ πέρα βουνὸ ὅλους, ὅπου 'ναι ἀντίκρυ ἀπὸ τὸ κάστρο...» Απομνημονεύματα Μακρυγιάννη

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- 1. Απόστολος Βακαλόπουλος, Ἱστορία του νέου Ἑλληνισμοῦ τ. ΣΤ, ἐκδόσεις Σταμούλη**
- 2. Κυριάκος Σιμόπουλος, Πως εἶδαν οἱ ξένοι το '21**
- 3. Σπυρίδων Τρικούπης, Ἱστορία της Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασης τ. 2ος, , ἐκδόσεις Γιοβάνη**
- 4. π. Γεώργιος Μεταλληνός, Οἱ Ἕλληνες στὴν Οθωμανικὴ Αυτοκρατορία, ἐκδόσεις Ἀκρίτα**
- 5. Νικόλαος Ροτζώκος, Ἐπανάσταση καὶ Εμφύλιος στὸ Εικοσιένα, ἐκδόσεις Πλέθρον**
- 6. Απομνημονεύματα Ἰωάννη «Γενναίου» Κολοκοτρώνη, ἐκδόσεις Βεργίνα**
- 7. Διονύσιος Κόκκινος, Ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανάστασις τ. 4^{ος}, ἐκδόσεις Μέλισσα**
- 8. Τάκης Σταματόπουλος, Ὁ Ἐσωτερικὸς Ἀγώνας, ἐκδόσεις Κάλβος**
- 9. Απομνημονεύματα Φωτάκου, ἐκδόσεις Βεργίνα**

Written By Ἰωάννης Φιλίστωρ

Πηγή:istorikathemata.com